

Το απαραβίαστο του αυτεξουσίου, ως συστατικό της ανθρώπινης ελευθερίας

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Το απαραβίαστο του αυτεξουσίου

«Ει τις θέλει οπίσω μου ελθείν, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθείτω μοι». (Μτ. 16, 24)

«Το αυτεξούσιο του ανθρώπου είναι ανεπηρέαστο». Από το παραπάνω ρητό φανερώνεται ο βαθμός της ηθικής ελευθερίας του ανθρώπου. Ο Σωτήρας μας καλεί τον άνθρωπο να τον ακολουθήσει και τον αφήνει ελεύθερο να αποφασίσει για το σπουδαιότατο αυτό ζήτημα: να τον ακολουθήσει ή να στραφεί αντίθετα από τον δρόμο του Θεού. Ήλθε για τη σωτηρία του ανθρώπου και όμως δεν παραβιάζει το αυτεξούσιό του. Τον προσκαλεί να πάρει ενεργό μέρος στη σωτηρία του. Ωστόσο δεν επηρεάζει καθόλου το αυτεξούσιό του. Εάν ο άνθρωπος δεν ήταν ελεύθερη και αυτεξούσια ύπαρξη, ουδέποτε θα αξιωνόταν τόσο μεγάλου σεβασμού, ουδέποτε θα του αποδιδόταν τόσο μεγάλη τιμή, δηλαδή να συνεργαστεί μαζί με τον Σωτήρα Χριστό για τη δική του σωτηρία· ούτε βεβαίως θα αφηνόταν στην προσωπική του διάθεση, αλλά σαν παθητικό και αδρανές σώμα θα προσελκυόταν προς τη σωτηρία και θα δεχόταν την επίδραση της θείας Χάριτος, η οποία θα ενεργούσε αποκλειστικά την απολύτρωσή του. Στ' αλήθεια, πόσο σεβαστή και απαραβίαστη θέλει ο Θεός την ηθική ελευθερία του ανθρώπου! Πόσο αυτοκρατορικό θέλει το αυτεξούσιό του!

Από τη μελέτη της ιστορίας για την απολύτρωση του ανθρώπου, βλέπουμε τον Υιό του Θεού, ο οποίος έγινε άνθρωπος ώστε να σωθεί η ανθρωπότητα, να βαδίζει προς το εκούσιο πάθος για να σηκώσει την αμαρτία του κόσμου, να θεραπεύσει τις πληγές μας, να εκπληρώσει το με-γάλο μυστήριο της θείας Οικονομίας, να συμφιλιώσει τον άνθρωπο με τον Θεό και εντούτοις να μην παραβιάζει με κανένα τρόπο το αυτεξούσιο του ανθρώπου. Ορίστε! Η πύλη του Παραδείσου, που παρέμενε κλειστή, ανοίγεται· η πύρινη ρομφαία που φύλαγε την είσοδό της απομακρύνε-ται και η φωνή του Δεσπότη προσκαλεί τον αποκλεισμένο άνθρωπο να εισέλθει μέσα από αυτή στον τόπο της γαλήνης και της ηρεμίας. Αυτός όμως

αφήνεται ελεύθερος να προχωρήσει ή όχι.

Η ελευθερία αυτή, δηλαδή το να ενεργεί κατά προαίρεση και να ακολουθεί τους Νόμους Του, μη επηρεαζόμενος ούτε από τον ίδιο τον Θεό, φανερώνει τον απόλυτο χαρακτήρα του αυτεξουσίου του ανθρώπου, που απορρέει από την ηθική του ελευθερία, τη μεγάλη του αξία, την υψηλή θέση που κατέχει στη Δημιουργία. Πόσο μεγάλη τιμή γίνεται αλήθεια στον άνθρωπο, από το γεγονός ότι το αυτεξούσιό του είναι ανεπηρέαστο. Συγχρό-νως, με πόση σαφήνεια διδασκόμαστε τα καθήκοντά μας· με πόση σαφήνεια διδασκόμαστε ότι οφείλουμε να εκτιμήσουμε το αυτεξούσιό μας, να έχουμε ένθερμο ζήλο, να μην ανεχόμαστε με κανένα τρόπο την υποδούλωση του αυτε-ξουσίου μας και την εξάρτηση της ηθικής ελευθερίας μας από τα ταπεινωτικά πάθη και τις επιθυμίες.

Η ηθική μας ελευθερία μάς υποχρεώνει να προνοήσουμε για τη σωτηρία μας, διότι διαφορετικά θα χαθούμε. Η επίσημη αναγνώριση της ηθικής μας ελευθερίας από τον ίδιο τον Σωτήρα μάς διδάσκει ότι η σωτηρία μας δεν συντελείται μόνο από την απόλυτη ενέργεια της Χάριτος του Θεού, αλλά και από τη συγκατάθεση και την ταυτόχρο-νη ενέργεια του ανθρώπου. Γι' αυτή την αναγκαιότητα ας δούμε τί λένε και οι σοφοί Πατέρες της Εκκλησίας. Λέει ο θείος Χρυσόστομος: «Η Χάρη, αν και είναι Χάρη, σώζει μόνο αυτούς που το θέλουν» (Λόγ. ιη' προς Ρωμ.). Επίσης, ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος τονίζει: «Είναι ανάγκη να υπάρχει συγκατάθεση δική μας· αλλά από τον Θεό θα σω-θούμε» (Λόγ. λα').

Ο δε Κλήμης ο Αλεξανδρεύς προσθέτει: «Ο Θεός εμπνέει τις ψυχές που επιθυμούν· εάν όμως αποσκιρτήσει η προθυμία τους, και αυτή η Χάρη που τους έχει δοθεί από τον Θεό αφαιρείται». Αλλά και ο ιερός Ιουστίνος συμπληρώνει: «Ο Θεός, αν και έπλασε τον άνθρωπο χωρίς τη συμμετοχή του ίδιου του ανθρώπου, αδυνατεί όμως να τον σώσει, εάν δεν το θέλει και αυτός». Άρα διδασκόμαστε ρητώς και σαφώς ότι δύο είναι οι παράγοντες της σωτηρί-ας: α) η ελεύθερη θέληση του ανθρώπου και β) η Χάρη του Θεού.

Πράγματι, πρωτοστατεί μεν η Χάρη του Θεού στο έργο της σωτηρίας, γιατί ο Σωτήρας Χριστός ήλθε ως Φως σ' αυτούς που ζούσαν στο σκοτάδι και άπλωσε το φως της Χάριτος προς τους «καθήμενους εν σκότει και σκιά θανάτου», αναζήτησε το απολωλός πρόβατο, ανακάλεσε αυτόν που πλανήθηκε, μίλησε μυστικά μέσα στις καρδιές και υπέ-δειξε τον δρόμο προς τη σωτηρία. Η θεία Χάρη είναι αυτή που τελειοποιεί και σώζει, ωστόσο δεν πρέπει να θεωρείται μικρότερης σημασίας η θέληση του ανθρώπου, αλλά είναι ανάγκη να θεωρηθεί ως προεξάρχουσα στο κεφάλαιο της σωτηρίας, γιατί αυτή είναι ο κυριότερος μοχλός που εξε-γείρει το αδρανές - εξαιτίας της αμαρτίας - φρόνημα. Αυτή κινεί τα βήματα για να ακολουθήσουμε τον Σωτήρα, αυτή ενισχύει την καρδιά να δείξει αυταπάρνηση,

αυτή φέρει τον σταυρό στον ώμο.

Διότι η Χάρη προσκαλεί και διαλύει το σκοτάδι και φωτίζει τα εσκοτισμένα, αλλά εξαιτίας της αμέλειας και της ραθυμίας, της νωθρότητας και της πνευματικής τεμπελιάς του φρονήματος της σάρκας, είναι δυνατόν το αυτεξούσιο να παρακούσει, να κλείσει τα μάτια, να παραμείνει στο σκοτάδι, να βαδίσει σε εντελώς αντίθετο δρόμο, που οδηγεί στην απώλεια – να πράττει δη-λαδή τα εντελώς αντίθετα από αυτά που θα ήθελε. Ωστε λοιπόν είναι ανάγκη να θέλουμε τη σωτηρία μας, για να την επιζητούμε. Είναι ανάγκη να θέλουμε να ακούσουμε, για να αφουγκρασθούμε τη φωνή Εκείνου που μας προσκαλεί. Είναι ανάγκη να θέλουμε να δούμε, για να ανοίξουμε τους οφθαλμούς στο περίλαμπρο άπλετο φως. Να θέ-λουμε να κινηθούμε, για να ακολουθήσουμε τον Σωτήρα. Να θέλουμε να απαρνηθούμε τον παλαιό άνθρωπο με τα πάθη και τις επιθυμίες, για να σηκώσουμε τον σταυρό στον ώμο. Είναι ανάγκη να θελήσουμε να βαδίσουμε τη «στενή και τεθλιμμένη οδό», ώστε να περάσουμε μέσω της στενής πύλης στον Παράδεισο.

[Συνεχίζεται]